

Forgiftninger hos barn – for folk flest

Giftinformasjonen, Sosial- og helsedirektoratet

Farlig eller ufarlig?

Forgiftningsuhell hos barn – forebygging og førstehjelp. 125 s, tab. Bergen: Dialogen, 2007. Pris NOK 198

ISBN 978-82-92382-07-3

Denne boken er ikke skrevet spesielt for helsepersonell, men for et allment publikum. Målsettingen er å gi kortfattede, enkle og praktiske råd om forebygging og behandling av forgiftninger hos barn. Hoveddelen består

av to alfabetiske oversikter over henholdsvis giftige produkter/kjemikalier og giftige planter. For hvert oppslagsord gis korte råd om akutt førstehjelpsbehandling; planteoversikten inneholder dessuten en rekke fargeillustrasjoner, samt et register over latinske betegnelser. Forut for disse to oversiktene er det korte generelle kapitler om samme tema; i tillegg får leseren en generell innføring i forgiftninger knyttet til legemidler, sopp, næringsmidler, dyr og sniffing, samt et eget kapittel om prinsipper for førstehjelpsbehandling av akutte forgiftninger hos barn.

Jeg har ingenting å utsette på bokens faglige soliditet. Det skulle for så vidt bare mangle – den er ført i pennen av ansatte ved Giftinformasjonen. Derimot stusser jeg enkelte ganger over hva som er tatt med og hva som er utelatt. Oversikten over produkter/kjemikalier inneholder for eksempel noe som innenfor toksikologien må sies å være relativt kuriøse substanser, som gløgg, geléllys og golfballer (!). Paracetamol og jern, som er relativt vanlige årsaker til livstruende forgiftninger hos barn, er imidlertid ikke viet egne oppslag. Likeledes inneholder planteoversikten sorter man knapt har hørt om, mens de vanligste giftige soppene er utelatt. I det generelle kapitlet om dyr savner man et avsnitt om fjesingen – den eneste giftige fisken i norske farvann.

Disse innvendingene til tross: Boken kan trygt anbefales til foreldre, barnehageansatte og andre som måtte være bekymret for hva toåringen kan komme til å putte i munnen.

Vegard Bruun Wytler

Barneklivnikken
Rikshospitalet

En nefrolog om eutanasi

Ofstad J.

Den siste hjelper

Dødshjelp – dette forvirrende spørsmål. 279 s. Oslo: Arneberg, 2006. Pris NOK 298
ISBN 82-91614-34-2

I et (elektronisk) leserbrev i *BMJ* angrep en engelsk professor i palliativ medisin i kraftige ordlag det han kalte Nederlands «current fascination with killing people who feel value-less (or whom some doctors feel are value-less)», og tilføyde spydig at landet befinner seg «in a cultural mess» (1). På den annen side kan man som utlending oppleve betydelig hårsårhet og «alle piggene ute» hos nederlandske leger dersom temaet eutanasi bringes på bane, akkompagnert av nokså klare meldinger om at man ikke vet hva man snakker om dersom man skulle driste seg til å kritisere praksisen. Vilklårene for en saklig meningsutveksling om temaet er ofte dårlige; dette gjelder også vitenskapelig sett.

Jarle Ofstad, professor emeritus i medisin, gjør tidlig i boken oppmerksom på temaets uhandterlighet – og hvor vanskelig det faktisk er å mene noe om det (s. 45): «Jeg deltok i forskningen av en detalj i nyrenes blodstrømsregulering i 30 år, ... Om slike spørsmål kan man ha en noenlunde vel begrunnet mening. Ved sammenligning fremstår barmhjertighetsdrap som et problem langt mindre tilgjengelig for objektiv analyse, og ufattelig mer komplisert. ... Blant fagene som er involvert er filosofi, etikk, medisin, psykologi, sosiologi, jus og politikk; hvem føler trang til å slå seg på brystet som sakkynndig?» Og i sluttnote 268 sier han i tillegg: «Det ville kreve et nytt liv å bli sakkynndig i nederlandske forhold og det er ingen oppnåelig opsjon for forfatteren.»

Få vil nok påstå at Ofstads bok er en beskjeden manns verk, men her er han faktisk for smålåten. Det dokumenteres solid innsikt i «annerledeslandet» Nederland, både hva gjelder historie, kultur, oppdatert informasjon og lovreguleringen – til tross for enkelte mindre feil.

Ofstad har mye interessant på hjertet. Spennende er det også å følge beskrivelsen av hans egen, livslange legegjerning. Dertil er boken krydret med litterære og eksistensfilosofiske betraktninger, som på en uvanlig – og vellykket – måte spiller sammen med det medisinske. Det er bare å la seg imponere av mannens svært brede orientering, som også inkluderer vitenskapsteori. Ofstad fører et utsøkt og elegant språk, med mange trefende formuleringer og «understatements», og ironien tyter ut både her og der. Og selv om boken er på rundt 250 tettskrevne tekstsider, er det vanskelig å finne overflødige ord. Det er et kunststykke. Ofstad har tidvis en vel knapp og abrupt form, og man kan bare gjette hvor han vil hen. Hans retoriske evner er uomtvistelige. Et godt eksempel er Ofstads harselas med den verdenskjente filo-

sofen og eutanasiatilhengeren Peter Singers forsøk på å opptre som medisinsk sakkynndig; dette er både medisinsk-etisk interessant og svært underholdende.

Av og til tipper det imidlertid over i det lett rabiante, og innholdet må vike for ren retorisk form – det de gamle grekerne kalte «dårlig» retorikk. Ofstads gjentatte angrep på Rådet for legeetikk i Den norske lægeförening er illustrativt. Rådet representerer i eutanasi-spørsmålet «en nokså ufyselig sammenblanding av etikk og makt» (s. 171), og er en «anakronisme» som «er konstruert som et privat, etisk fagforeningskommisariat til innvortes bruk, med bindinger og en mangel på kompetanse som gjør det uskikket til å utrede kompliserte etiske spørsmål» (s. 206). Her er Ofstad på nivå med eutanasi-motstanderen som skrev i *BMJ*. Det forblir uklart hvorfor rådsmedlemmene skulle være så inkompetente; ei heller får vi vite hva som menes med «bindinger». En akademiker må kunne dokumentere og begrunne så sterke påstander. Når Ofstad synser i vei i utblåsnings form, er det vanskelig å ta ham alvorlig.

Mitt råd til leseren er likevel å se gjennom fingrene med slike utfall. For Ofstad reiser en lang rekke sentrale og ubehagelige spørsmål, og har mange provokative synspunkter som leger bør konfrontere seg selv med – eksempelvis når han trekker paralleller mellom abort og eutanasi.

Den siste hjelper er en mangslungen bok. Ett tema er nazitidens medisinske mord. Her viser Ofstad at han er svært skeptisk til hva leger kan finne på av grusomheter, bare de byråkratiske-institusjonelle forholdene ligger til rette for det, den ideologiske overbygning tilsier at alt er gjort i beste hensikt, og lovgiver følger opp med grønt lys. En ekstra drivkraft er at moralsk forkastelige handlinger kan være karrierefremmende, poengterer Ofstad. Han ser også klare farer ved legalisering av eutanasi – og boken slutter med en advarende pekefinger i så måte. På denne bakgrunn må man undre seg over at Ofstad likevel vil gi leger et potensielt meget farlig våpen i hendene: Retten til å drepe sine pasienter med medisiner. Han konkluderer ikke i eutanasi-spørsmålet. Men i mediene har Ofstad tatt til orde for legalisering.

Boken er preget av mange paradokser. Men det er snarere en styrke, og stimulerer tanken. Den pløyer mye viktig mark, inkludert nyere norsk helsepolitikk og legerollen opp gjennom tidene. Den er herved anbefalt.

Lars Johan Materstvedt

Filosofisk institutt
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Litteratur

1. Ahmedzai SH. Look into your hearts, not to your neighbours. www.bmj.com/cgi/eletters/323/7320/1024/a [29.5.2007].